

Disturbance - jev, který zajišťuje bohatství

8.7.2024 - | Správa Národního parku Šumava

Slovem disturbance v přírodě označujeme náhlou změnu. Z biologického hlediska se jedná o dočasnou změnu obvyklých podmínek v přírodě, která však způsobuje podstatnou změnu v celém ekosystému.

Na první pohled tato definice vypadá složitě, ale když se řekne orkán Kyrill a následná kůrovcová kalamita, slovo disturbance je hned jasnější. Vítr a následná kůrovcová gradace jsou totiž nejčastějšími a nejvýznamnějšími disturbancemi na Šumavě, které se cyklicky opakují po tisíciletí a les je na ty změny připraven.

„Nejsou to ale jediné disturbance, které ovlivňují lesní ekosystémy. Dalšími mohou být mokrý sníh a námraza. Právě námraza významně působí například na listnaté stromy, třeba javory. Pod námrazou se totiž lámou a následné zlomy jsou příležitostí pro určité druhy brouků a hub. Mezi disturbance patří i oheň, který narušoval šumavské lesy hlavně v dávné minulosti,“ doplňuje Jaroslav Červenka ze Správy Národního parku Šumava.

Velkoplošné disturbance na Šumavě přitom nejsou nic neobvyklého. Naopak, vyvrácení desítek nebo stovek tisíc stromů silným větrem během pár hodin a následná kůrovcová gradace je v horských lesích Šumavy přirozeným a opakujícím se jevem.

„Podle informací o růstu stromů zachycených v jejich letokruzích jsme zjistili, že dospělé smrky v poslední době odumíraly v průměru asi po 170 letech. To znamená, že stromy, které nedávno odumřely, vyrostly po disturbancech, které se odehrály převážně od konce 18. do konce 19. století. Během 20. století jsme si na Šumavě naopak velkým disturbancem odvykli, a také proto byl dopad nedávných událostí tak výrazný,“ komentuje výsledky dendrochronologických analýz Vojtěch Čada z Fakulty lesnické a dřevařské ČZU v Praze.

„Informace o reakcích stromů na disturbance posledních tří staletí máme zachyceny na velkém souboru vzorků nejen z území Národního parku Šumava, ale i Národního parku Bavorský les, i z nedotčených pralesů Šumavy“ doplňuje Jaroslav Červenka.

Větrná a následně kůrovcová disturbance tak Šumavu v budoucnosti jednoznačně čeká. Jednu z těch opravdu velkých jsme zažili v lednu roku 2007, kdy na Šumavu vtrhl orkán Kyrill a v nadcházejících zhruba pěti letech probíhala kůrovcová gradace. Následovaly pak další, méně intenzivní disturbance – orkán Herwart, Nyklas a několik lokálních bouří, po kterých zůstalo určité množství vyvrácených a zlomených stromů, které se v zásahových oblastech vytěžily, v bezzásahových lokalitách zůstaly a následovaly kůrovcové epizody.

„Na takovéto disturbance jsou horské smrčiny dobře připraveny. Smrk si vytváří banku zmlazení, zásobu malých stromků, které dlouhou dobu čekají na svoji šanci růst. Jedná se o stovky, spíše tisíce mladých stromků na hektar, kterým disturbance přináší světlo a šanci vyrůst “ vysvětluje Jaroslav Červenka.

Každá taková disturbance po sobě zanechá určité dědictví, přičemž jedním z nich je tlející dřevo – bohatství lesa. **„Každá forma mrtvého stromu, ať už je to stojící kmen, ležící kmen, nebo vývrát, vytváří důležitý životní prostor pro různé druhy hub, mechorostů, lišejníků, brouků, ptáků a dalších organismů. Tlející dřevo vrací zpět do půdy živiny a slouží také jako důležité stanoviště pro novou generaci lesa. Na tlejících kmenech se běžně uchytávají**

semena smrků, které vyklíčí a mohou vyrůst v opravdové velikány. Mimo to tlející dřevo zadržuje vodu, která zůstává v lokalitě a to buď přímo v samotném dřevě, nebo ve formě malých tůní, které vznikají u popadaných kmenů. Zkrátka, les tlející dřevo potřebuje,” uzavírá Jaroslav Červenka.

<https://www.npsumava.cz/disturbance-jev-ktery-zajistuje-bohatstvi>